

MINTE, ANIMA SI LITERATURA.

Nr. 49.

MERCURIU, 8. DECEMBRE

1854.

INDICE CRONOLOGICU

de

Documente bisericesci de la a. 1688 —
1752. — (nu pre cunoscute).

Preambulu.

Candu staturile Transilvaniei adunate in dieta la Fagarasiu in a. 1688 9. Maiu sau lapadatu de subu ascultarea tureului, si sau suppusu subu protectiunea Imperatului Leopoldu I. si dela acesta in a. 1690 16. Opt. au dobanditu 1-a diploma Leopoldina, in urma caruia in dieta iarasi in Fagarasiu adunata in a. 1691 in Ianuarie au depusu juramentul suppunerei catra Augusta casa Austriaca; iara diferentele religionarie intre religiile recepte in contra punctului 1-lea d'in prememorata diploma data staturilor Tierii — carele assigna egalitatea libertatei si a drepturilor acelora — anca nu era liniscite:

Atunci romanii din tota Transilvania si partile ei impreunate intr'uniti la o lalta pe la a. 1692 au formatu intre sine o corporatiune deosebita, iara in celea bisericesci se ocarmuia prin Archi-Episcopulu seu din Alba-Julia Theophilu.

Deci ca elementulu r. catholicu, carele pana aci subu principii reformati in Transilvania si in partile de ea tiitoare au fostu preinadusitu, se pota apuca putere, religiosulu Imperatu Leopoldu I-lea anca in a. 1688 in benign'a sa resolutiune Archi-Episcopului Strigonului Leop. Card. a Kollonits siau descoperitu alu seu cugetu de a reasiedia catholicismulu intru a sa reche splendore preste celea lalte secte, iara in a. 1792. 23. Aug. in alta a sa benigna resolutiune au datu voie pa-

rochiloru de ritulu grece scu a se uni cu r. catholicii.

Acesta b. resolutiune in Ungaria au aflatu resunetu la Rutheni, carii sciindu a se folosi de densa anca in acela anu au trecutu la unire.

Inse in Transilvania in anulu acela si in urmatorii ani nefindu tiara anca pusa in rendu intre romani dorita unione nu sau pututu effectui; — ba la a. 1695 in Septembrie, candu in batalia cu turcii generalulu Vetterani la Lippova au fostu invinsu de turci, si au cadutu in batalie, iara turcii au cuprinsu Lugosiulu si Caransebesiulu, spaima mare au cuprinsu pe Transilvani, si fugia in tote laturile de frica tureloru, in catu nu le vinia indemana a consulta si despre celea religiose.

Inse subtiinduse fortunile celea mari ale incurtatureloru civile:

„Indice chronologicu“

La a. 1697 in Fevr. Aeppulu Theophilu tine synodu in Alba-Julia, in carele clerulu adunatu subserie unirea cu biserica rom. catholica, si acesta o inainteadia la aula in 21. Mar. a. aceluia.

La a. 1697. in Julie more Archi-Episcopulu Theophilu.

La a. 1697 23. August. Synodulu adunatu alége Archi-Episcopu pe Athanasie I.

La a. 1698 22. Ianuariu. Athanasie se hierotonosce Epp. in Bucuresci.

La a. 1698 — sau demandatu, ca monastirea metropoliei romaniloru din Alba-Julia se aiba sigillulu seu; asisderea si guvernului sau poruncitu in Junie art. 12, ca se se folosésca cu sigilla nou.

с'аз днѣшошат де кѣтръ гречи, де аз фост дн-
даторіи де атѣа орі, днѣш ми ачесте нѣ сѣнт
сѣвстрасѣ де сѣнт ізрісдікдіа іерархіеі Молдо-ро-
мъне, чи сѣнт лѣсате сѣнт кіріархіа мітрополітѣ-
лзі деріи дн тогъ днтіндереа іероупракціеі кано-
ніче, адекъ ми а рѣндіріи де егѣмени, прекум ми
днвестігѣра егѣменилор сѣнт ізрісдікдіа Домнѣлзі
деріеі.

II. Нѣмаі кѣлѣгѣріи гречи дн зрѣмъ с'аз
днтіне престе компетендіа лор.

1. Нентрѣ къ аз всѣрпѣтѣ дрепѣріе каноніче
але іерархіеі локале.

2. С'аз абѣтѣт къ фанга де ла дестінаціа
че аз авѣт дінтрѣ днченѣтѣ ачесте сѣнте мо-
настірі.

3. Аз кѣлкат діспосіцііле лѣсате де фonda-
торіи лор, фѣкѣнд авѣс дін вінефачеріле меніте
нентрѣ деара ачесте:

а) С'аз днтіне престе компетендіа лор, нентрѣ
къ еі нѣз авѣт маі тѣлѣ дрепѣ де кѣт сѣ чеарѣ
дела іерархіа локалѣ а лі се да елѣімосііа че се
ва фі днкѣвііндуат, аз де кѣтрѣ алдіи дн зрѣмъ,
еі днѣш ле аз днѣштіг ва пропріетѣді але лор
партікуларе, не маі днгодѣндѣ а маі фі фондѣрі
але клерѣлзі ми але вісерічеі молдо-ромъне.

б) Аз всѣрпѣт дѣнѣ ачесте ми дрепѣціле
каноніче але іерархіеі локале, нентре къ аз дн-
ченѣт а днорѣндізі еі де а дрепѣл егѣмени, ва
пѣлѣ ми преоді ми алді фондационарі аі вісерічілор
дінтрѣ аі лор гречи, днденѣртѣнд персоналѣ клер-
ѣлзі локал, ми непрііміндѣ пре ачеі че мітропо-
літѣлѣ деріеі арвоі сѣ орѣндіаскѣ. Нѣ ачесте аз
фѣкѣт о сѣісѣтѣ дн вісерікѣ ми дн деарѣ, нентрѣ
къ дѣпре канонеле апостоліче ми синодале, ніче
днѣшні патріархѣл нѣ нѣте летѣрні днтро енархіе
че арѣ архіерѣлѣ сѣл. Фѣрѣ днвоіреа архіерѣл-
лзі, къ атѣта маі нѣцінѣ нѣ нѣте сѣ хіротопеѣ
клерікѣ, діаконѣ, преотѣ, егѣменѣ, архімандрітѣ,
архіерѣл дн енархіа стрѣмѣ, фѣрѣ нѣмаі архі-рѣл
локѣлзі, дін клерічії енархіеі сале. Нентрѣлѣ тот
чел че арвоі сѣ фіе нѣсторіа сѣфолетескѣ, трѣбѣе
сѣ фіе чѣрѣт ми апрѣнат дн прівіреа днѣшнілор
сале де попор саз де кіновіа монастірі, дн карѣ
пре а фі егѣменѣ. Тот фондационаріа еклесіастіа,
дѣпре канонеле вісевичі арѣ а ста сѣнт петілоуітѣ
асѣлѣаре ми паівііере а архіерѣлзі сѣл. Ачесте
нѣмаі есте дн дрепѣте ла аватеріле лзі сѣлѣ
скіпѣе ми сѣлѣ днлокзіаскѣ къ чел маі предік,
фііндѣ къ архіерѣл енархіеі арѣ а де сѣмѣ дннѣ-
тѣа лзі Дѣшнѣлѣ ми дннѣлѣа гѣворнѣлзі і а нѣ-

влікѣлзі нентрѣ аватеріле клерічілорѣ нѣсторіеі
сале, еарѣ ніче де кѣтѣ алѣл, прекум се авѣсѣаѣ
къ егѣменіи гречи, кѣрі се орѣндѣсѣк чіне нтіе де
чіне, де не нѣде, ми че фѣлѣл де оанені, ми апоі
прегінд а ста неатѣрпѣц ми несѣлнѣ іерар-
хіеі локале, анѣрѣндѣсѣ къ кіріархіа ми іерархіа
локѣрлорѣ де діос, кѣндѣ вісеріка молдо-ромънѣ
ми іерархіа еі дн прівіреа дрепѣцілорѣ дѣте де
кѣтрѣ днѣшні дннѣрпѣціі вісавтіно-ромъні. есте
авточѣфалѣ ми еманціпатѣ де атѣрпѣреа патріар-
хѣл, днѣт еа днші алеѣе пре аі сѣл архіерѣі,
еарѣ нѣі орѣндѣшнѣ патріархѣл. Кѣм пог дарѣ
ачеле монастірі саз ачеі архіерѣі сгѣеніи сѣ орѣнд-
діаскѣ дн енархііле естора егѣмені? преоді? етс.

с) Днѣшні Д нострѣ тареле архіерѣл Ісѣл
Хрістоѣл зіче: тотѣ чел че нѣ дѣтрѣ дн ставѣл
пріп зна чѣа канонікѣ а тѣрмеі, чи саре пре
аітре, ачела фѣрѣ есте ми тѣлхрїл. Сѣшні снѣлѣ
нѣрпіндіи егѣмені гречи, карѣ есте зна ачѣа ле-
рївїтѣ пріп карѣ аз днтрѣ дн монастіріле енар-
хілорѣ Молдо-ромъне ми аз фѣнтѣг атѣте?
Дѣнѣ карѣ прічїнѣ еванѣлїк саз канонік ал вісе-
рїчії саз абѣтѣт дела дестінаціа че аз авѣт
дінтрѣ днченѣтѣ ачесте сѣнте вісерічї карѣ есте:
днѣвѣдѣтѣра еванѣлїл пріп омїліи хрісостоміче
ла сѣрѣріле дѣшнѣешті нентрѣ попорѣл Ро-
мънѣ, че се чѣре а фі дн літѣа націоналѣ на
сѣ се нѣтѣ днѣелеѣе кѣвѣтѣа лзі Дѣшнѣлѣ ми
гласѣл нѣсторіалзі сѣфолетескѣ, кареле сѣ нѣтѣ
днадѣнѣр зіче: Сѣ кѣпоскѣ пре але теле ми тѣ
кѣпоскѣ де але теле, сѣ ле нѣтѣ кіета пре нѣте
ми еле сѣ асѣлѣте граїлѣ лзі; кѣндѣ нѣрпіндіи
егѣмені гречи, дѣнѣче аз арпкѣтѣ дін монастіріле
лорѣ кіріархіеа архіерѣлорѣ локалі, апоі аз пре-
фѣкѣт ми вісерічїле молдо-ромъне дн гречешті
ми къ нѣтеле ми къ фанга, аз днтрѣдѣсѣл літѣа
елїнѣ неднѣелеасѣ попорѣлзі, фѣнтѣндѣ ми дн-
трѣ ачесте дн контра доктрїнеі апостоліче, че зіче:
къ маі віне нѣм чїгі нѣціне ми къ днѣелеѣере,
де кѣт тѣлѣ дн літѣлї стрѣіне ненѣнѣлесѣе.

1. Сѣшні снѣлѣ дѣпре карѣ леї політіче саз
дрѣпѣлѣл днтелорѣ венінд дн деара оснїталѣрѣ,
днѣлѣлїндѣсѣ дн монастіріле Молдо-ромънѣі,
анѣлѣндѣ ла тѣлѣтѣ тѣстѣментеле ктігорілорѣ ан
кѣлѣлѣтѣ анѣлѣлжїтелѣ лѣсате де фondaторіи
ачестор сѣнѣте локалнѣрї, кѣре аз фост 1 днїереа
дн еле ми фортѣрѣа клерѣлзі молдо-ромънѣ, 2
днїереа де еколе нентрѣ вѣштѣере ми днѣвѣдѣтѣра
тїперїтеі патріеі, 3 оснїцірі дн карѣ сѣ се днѣлѣ
ми сѣ се арїгѣо шесерїи, вѣтрѣнїи, ненѣтїнїонїи,

въдъcole ми офаніи патриіе. Къндъ дін контра, пъриндіи Егъменіи гъечи, асъндъ пре аі челоулате монастірі; (Голіа, Галата, Сьгъгъ Сава, Четъдъзіа etc. дн каре аз фосг скѡле ми тинографіи) тѣ воіъ тѣрціні ла Треіерархі: аколо пъриндіи гъечи, нѣм есте кѣпоскѣт ла тѡтъ лѣшеа, аз стрікат академіа днѡіндъгъ де ктиторъа еі, Дошнѣла Васіліе. Лѣвл, свѣтръгънд ми фондъа еі, аз стрікат тинографіа, аз днкіс зшеле герокоміеі, офанотрофіеі, аз нѣссъ дн върса лор фондъа пентрѣ тѣр-тареа тинерелор офане ест ми кънд ле с'аз черът актъа фондъаіеі date de ктиторъа, аз цѣсрат днпай-теа Divanъаі дошнеск къ нѣ'л нѣтѣз, нѣ кѣшоаштем пре омълъ ачела; с'аз фѣкът пержѣрі, нѣмаі ка съ нѣ дндеплінеаскъ вінефачеріле дноржъндзіте де ктиторъа; ва чееа че ковѣршеште, с'аз гъсіт дн зрѣшь рѣште ми філеде хрѣсовъаіи ктитореск кареле се нѣстра дн кодѣка чеа веке дін сьгъта мі-трополие.

3. Каре ашеземѣите ктиторіче, саз каре канѡне еклеціастіче сартъ пъринділор Егъменіи гъечи, дѣпъ че н'аз планігъ нѣчі дна дін інсгѣтѣцііле фондаторі-лоръ, съ днсъшеаскъ авереа ачестор монастірі ка пропріетате а лоръ персоналъ, съ нѣ днгъдѣе а се сокоті ка фондърі але статъаі молдо-ромънѣ, съ трагъ фѣрѣ dare de сеамъ тѡте венігъзіле дн нѣнга лор съ ле дръндѣзе пре ла аі лор гъечи, респінгъндъ ми де ла посесііле мошлоръ пре молдо-ромъні, ми кѣ ассемене модъ, кътъндъ а фаче Молдавіа о колоніе гъечеаскъ ми ка зпелте контраре інтересъаіи дѣріі, онѣмі лецізірілоръ ми ка атърпаці де аіре, реакціонарі, фортънд статъ дн статъ; пѣрзрѣ гата а фі тръдѣторі ми сьрѣ-торі, фіндъ кѣ нѣгъндъ, дѣрілор Ромъніеі; съ врѣшнѣреаскъ аверіле ачестор епортѣ фондърі але статъаі ка але лор партікларе; ми съ ле сьзіе ла даторіі; съ ле шѣрвеаскъ, съ ле днстрѣ-інезе вьнзъндъле ка пропріетъці персоналѣ, пе де алтъ парте съ негрімаскъ нѣнъ ми сьнтеле вісерічі ми едефіцііле ктиторіче ацізисе дн дѣр-пѣнаре, съ префакъ монастіріле дн театре де счене скандалѡсе, месѣ де скѣпѣторі, кѣізврі де егеріі, органе ми мізлѡче де револъціі дн контра лецізігъаі гъверасъ, ми каса де рѣгъізне а лѣі Dămnezez, съ о префакъ дн пенітеръ тѣлахарілор, ми дѣпре роцгіреа Аносголазіі, нѣсторі нѣмѣндѣсе,

съ сіе лѣні днадѣлѣр днвѣскъці дн неі де оі, ми ка пѣміцііи евангеліеі, стрѣні дн ставлѣлъ дн каре аз сьрѣт, ми нефіндъ оіле але лоръ, адезеорі аз вьзъгъте не лѣнъ къ віне, ми еі л'аз лѣсат съ днтре съ репеаскъ ми съ ресінеаскъ оіле, — ми дн локъ де наче къ каре днчене вісеріка літаніа сѣ, еі аз фѣкътъ съ се ковоаре дін черѣв фокълъ ми савіа пре пѣтѣнѣтѣа пострѣ.

Астѡеліс де днкълѣкѣрі ми авѣскрі дін партеа Егъменілоръ гъечи, аз невоігъ не гъвернѣлъ патриіеі ла анълъ 1826, дн зрѣта егеріеі де ла 1821 съ іа дн прівіре ашеземінтеле ктиторілоръ, скопѣл еді-фікѣріі ачесторъ монастірі ми меніреа фондърілор, къ каре сьнт днзестратѣ, ми аз рѣгълатъ:

1. Венігъзіле лоръ съ се днпосесъіаскъ сьнтъ прівігіереа гъвернѣлѣ, ми съ се стрѣнѣгъ днпревѣнъ кѣ венігълѣ чѣлѣлалт фондъ еклеціастікъ алъ монастірілоръ пѣтѣнѣтѣне.

2. Съ се днпревѣіаскъ парте ла днперѣа ми днвнѣгъдѣіреа монастірілор, парте спре днперѣа скѡлелоръ ми алтор ашеземінтѣ вінефѣкътѡре

3. Егъменіі съ се алѣгъ дін клеріціі пѣтѣнѣ-тені, нѣ стрѣні, перѡбне кѣпоскѣте дн моралълъ, карактерълъ ми пѣргареа лор, дѣспрекарѣ статълъ съ сіе сѣгърѣ, ми ачентіа съ се оржъндіаскъ де кѣтрѣ мітрополігълѣ дѣріі, потрѣіт канѡнелор вісеріче, ми а прерогатівеі че аре мітрополіа ми енархііле Молдо-ромъніеі. Ачестѣ се адевереск дін алѣгътрата анафора а мітрополігълѣ ми а епіскопілор дѣрі дін анълъ 1826, Март, дн 22., днсъ зпелтіріле гъечілор, ларі одініѡрѣ аз лѣсат не къпѣлъ Троіеі ка дар Мінорвѣі калѣлъ дѣратъ, ми дн каре віетъа преотъ Лаокон днфінгъндъ се-кѣреа са сакрѣфікѣтѡре, зісе: timeo danaos et dona ferentes, (temere de гъечи ми къндъ ддѣ воръ адѣче дарѣрі) ми кѣ адепѣрат въ ачѣла дар днтро-дѣсѣ дн четатеа Троіі дн полтеа ачѣеа аз префѣ-кѣтѡ дн чѣнъшѣ, кѣ доі азі дн зрѣта зісеі ана-форале, аз адѣсѣ ферманълъ днпалтеі Порці отоманѣ, ми сар аз лѣгътъ монастіріле де сьгъгъ ізрѣдѣціа мітрополігълѣ дѣріі, скопънд дін еле пе Егъменіі Молдо-ромъні. Де вьнъ самъ къ пре лѣнѣгъ алтеле вор фі цѣзрѣітѣ къ пе віігоріс нѣ воръ маі сіе ачѣеа че аз фосгъ; днсъ naturam expellas furca, tamen usque redibit, (пре патрѣр део веі респінѣе къ фѣрка, днѡіне еа се днторѣче тѡтъ ла теана са.)

(Ърмеазъ докѣментъаі).